

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра міжнародних економічних відносин

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Козак Ю.Г.

“ ____ ” _____ 2017 р.

Дипломна робота

на здобуття освітнього ступеня магістра спеціальності
8.03050301 «Міжнародна економіка», спеціалізація «Міжнародна економіка»
за магістерською програмою «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств
(організацій)»

за темою
**«Шляхи підвищення ефективності експортної діяльності виноробних
підприємств (на прикладі ЗАТ ТБКЗ «KVINT»)»**

Виконала: студентка 6 курсу, 63 групи
факультету міжнародної економіки
Спеціальності
8.03050301 «Міжнародна
економіка», спеціалізація «Міжнародна
економіка»
Леонтєва Ірина Олегівна
(прізвище та ініціали)
Науковий керівник : д.е.н., професор,
ст. наук. співробітник ІПР та ЕЕД НАН
України
Осипов Володимир Миколайович
(прізвище та ініціали)

ОДЕСА – 2017 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ АГРАРНОЇ РИНКОВОЇ ІНСТИТУЦІЇВИНОРОБНОЇ ГАЛУЗІНА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.....	8
1.1. Теоретичні засади аграрної ринкової інституції в Україні та її особливості з позиції агробізнесу.....	8
1.2. Формування аграрної ринкової інституції на рівні галузі і підприємства.....	19
1.3. Маркетингові аспекти розвитку аграрної ринкової інституції виноробної галузі на рівні підприємства.....	29
Висновки до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СТАНУ ВИНОРОБСТВА В УКРАЇНСЬКОМУ ПРИЧОРНОМОР'І ТА РЕГІОНУ CODRU.....	43
2.1. Діагностика стану виноробної галузіУкраїни та регіону CODRU.....	43
2.2. Аналіз управління виноробною галуззю України та регіону CODRU.....	54
2.3. Тенденції експортно-імпоротної діяльності ЗАТ ТВКЗ «KVINT».....	59
Висновки до розділу 2.....	64
РОЗДІЛ 3. РОЛЬ АГРАРНОЇ РИНКОВОЇ ІНСТИТУЦІЇ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІВИНОРОБНОЇ ПРОДУКЦІИ.....	69
3.1.Стратегія формування та сталого розвиткуЗАТ ТВКЗ «KVINT».....	69
3.2. Напрямок підвищення ефективності експортної діяльностіЗАТ ТВКЗ «KVINT».....	76
Висновки до розділу 3.....	80
ВИСНОВКИ.....	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

ВСТУП

Актуальність теми обумовлена невирішеністю теоретичних, науково-методичних і практичних проблем, пов'язаних з шляхами підвищення ефективності експортної діяльності підприємствата розвитком аграрної ринкової інституції виноробної галузі.

Виноробство України є пріоритетною галуззю економіки України, яка покликана забезпечувати потреби населення у винній продукції, здійснювати експорт винної продукції та наповнювати бюджет. Виробництво високоякісного вина в Україні в останні роки має тенденцію до зниження, що потребує поглибленого дослідження з нових позицій, а саме за напрямом розвитку ринку виноробної продукції з позиції теорії інституціоналізму, інституцій та інститутів. Відповідно, складовою цього підходу є формування та розвиток якісних формальних та неформальних інститутів та інституцій, які приводять до стійкості функціонування ринку виноробної продукції.

Виділення в самостійний об'єкт дослідження *аграрної ринкової інституції виноробної галузі* сприяє досягненню актуалізації завдань розвитку виноробної галузі, подоланню проблем стримування та концентрації зусиль маркетологів щодо підвищення її ефективності.

У теоретичні та практичні дослідження формування і підвищення результативності вітчизняного аграрного ринку, розкриття його специфіки, пов'язаної з аграрними ринковими інституціями, вагомий внесок зробили науковці В. Г. Андрійчук, С. Л. Ганначенко, П. І. Гайдуцький, С. І. Дем'яненко, Ю. С. Коваленко, Т. М. Лозинська, В. А. Мамчур, О. О. Мороз, Т. Л. Мостенська, та ін. Їхні праці належать до ґрунтовних, проте постійна зміна зовнішньої та внутрішньої кон'юнктури на продовольчому ринку зумовлює зміни у формуванні та функціонуванні аграрно-продовольчого ринку, який спирається на агропромислове виробництво. За напрямком *теорії інституціоналізму, інституцій та інститутів* в різні часи дослідження здійснювали зарубіжні вчені Д. Норт, Р. Коуз, О. Вільямсон,

Дж. Ходжсон, Т. Еггертссон та інші; проблеми аграрного ринку в цьому напрямі досліджували такі вітчизняні науковці, як В. М. Геєць, В. А. Мамчур, М. Й. Малік, В. М. Осипов, С. М. Рогач, та інші.

З позиції маркетингу проблемивиноробної галузі та кон'юнктуроформуючі фактори перебувають у полі зору багатьох науковців, таких як О. А. Авласенко, Д. І. Басюк, Н. Й. Басюркіної, І. В. Білоус, А. Н. Бузни, Д. Б. Волинкіна, О. М. Гаркуши, Є. В. Голубкова, Г. І. Загоруйко та ін.

Деякі теоретичні та науково-практичні проблеми, пов'язані з формуванням та розвитком аграрної ринкової інституції виноробної галузі до теперішнього часу не отримали належної наукової розробки та узагальнення. Потребують поглибленого дослідження маркетингові аспекти розвитку виноробної галузі, світовий досвід ринку винної продукції, тенденції експортно-імпоротної діяльності, механізм державної підтримки виноградарства та забезпечення розвитку виноробства з урахуванням вимог СОТ, підходи до програмно-цільового прогнозування результативності аграрної ринкової інституції виноробної галузі.

З урахуванням зазначеного виникає необхідність у подальшому поглибленні теоретичних і методичних положень щодо формування та розвитку аграрної ринкової інституції виноробної галузі. Наукова і практична актуальність зазначених питань зумовили вибір теми диплома, визначили мету, завдання та логіку дослідження.

Мета і завдання дослідження. Головною метою дипломної роботи є розробка теоретичних, методичних і практичних рекомендацій з підвищення ефективності експортною діяльності виноробних підприємств. Відповідно до мети дослідження у дипломній роботі поставлено такі науково-методичні та практичні завдання:

- узагальнити теоретичні засади аграрної ринкової інституції та її законодавче забезпечення;
- дослідити маркетингові аспекти розвитку аграрної ринкової інституції на рівні галузі і підприємства;

- узагальнити методичні підходи до економічного прогнозування;
- здійснити діагностику стану виноробної галузі;
- дослідити систему управління виноробною галуззю;
- узагальнити світовий досвід розвитку ринку винної продукції та визначити тенденції експортно-імпоротної діяльності виноробної галузі;
- обґрунтувати концепцію державної підтримки виноробної галузі з позиції світового досвіду.

Об'єктом дослідження є процеси формування аграрної ринкової інституції виноробної галузі.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти формування, розвитку та результативності підвищення ефективності експортною діяльності виноробних підприємств.

Методи дослідження. Методологічною основою дипломної роботи є система загальнонаукових і спеціальних методів, що дозволило дослідити шляхи підвищення ефективності експортною діяльності виноробних підприємств з урахуванням світового досвіду як складової агропродовольчого сектора економіки України. Для вирішення поставлених завдань у дипломній роботі використано загальнонаукові методи дослідження: *аналізу та синтезу* (для здійснення теоретичних узагальнень формування аграрної ринкової інституції в Україні та її особливості з позиції агробізнесу), *абстрактно-логічний* (для визначення ефективності експортної діяльності виноробних підприємств, системи управління галуззю, тенденцій експортно-імпоротної діяльності, формування висновків), *монографічний* (для визначення маркетингових аспектів розвитку виноробної галузі); *метод групувань, математичної статистики та порівняльного аналізу* (для здійснення співставлення розвитку ринку вина в Україні, світового досвіду); *графічний* (під час побудови діаграм і графіків, визначення залежностей); *факторний та метод математичної статистики* (для здійснення діагностики стану розвитку виноробства).

Для обробки економічної та статистичної інформації, розрахунків, побудови таблиць, діаграм та графіків використовувалися програмні пакети Microsoft Excel for Windows.

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-законодавчі акти за профілем дипломної роботи, матеріали Державної служби статистики України, дані Міністерства аграрної політики та продовольства України, статистична та бухгалтерська звітність підприємств виробництва винограду та винної продукції, вітчизняні та зарубіжні наукові праці (монографії, статті, тези, збірники наукових праць, результати досліджень), періодичні видання та матеріали науково-практичних конференцій.

Наукова новизна одержаних результатів. На основі системних досліджень обґрунтовано теоретичні, методичні та прикладні рекомендації щодо формування, розвитку та результативності аграрної ринкової інституції виноробної галузі. Основні наукові результати такі:

вперше:

- запропоновано концепцію формування цільової інтегрованої організаційної структури маркетингової діяльності аграрної ринкової інституції виноробної галузі як сукупності певним чином підпорядкованих і взаємопов'язаних служб, відділів, підрозділів підприємств, що здійснюють маркетингові функції в галузі, пов'язані з товарними та грошовими потоками в системі споживання виноробної продукції;

удосконалено:

- теоретико-методичне обґрунтування прогнозної екстраполяції для здійснення економічного прогнозування результативності аграрної ринкової інституції виноробної галузі з застосуванням методу середнього рівня ряду показників за п'ять років та методу часткових пристосувань при здійсненні автором розрахунків варіантів програмно-цільового прогнозу;

- стратегію розвитку ринку винної продукції, яка повинна спиратись на певні правила та прийоми та на обґрунтовані першочергові завдання, що мають

перспективу для розвитку маркетингової діяльності аграрної ринкової інституції виноробної галузі;

- теоретичний підхід до побудови аграрної ринкової інституції та ринкової інфраструктури виноробної галузі, що є керованою виробниками і покупцями соціально економічною системою, яка функціонує в умовах правової держави з метою забезпечення якості життя людей відповідно до постійно зростаючих світових стандартів та являє собою сукупність товарного і грошового обігу;

- методичний підхід до діагностики стану виноробства з урахуванням світового досвіду розвитку і тенденцій експортно-імпоротної діяльності виноробної галузі відповідно до результатів її структурної перебудови, поетапного просування винної продукції на зовнішні ринки з урахуванням особливостей її виробництва в Україні;

дістало подальшого розвитку:

- обґрунтування концепції державної підтримки аграрної ринкової інституції виноробної галузі з позиції світового досвіду шляхом пропонування помірних стабільних та фіскальних регуляторів;

- зміст категорії «аграрна ринкова інституція виноробної галузі», що розглядається як ринок винної продукції, яка враховує систему підприємств, організацій, закладів виробничої і невиробничої сфери, що покликані обслуговувати, створювати умови для безперебійної та ефективної роботи і задоволення потреб споживачів у виноробній продукції з урахуванням вимог агробізнесу;

- формування маркетингової служби, як цільової інтегрованої організаційної структури маркетингової діяльності аграрної ринкової інституції виноробної галузі, яка спирається також на первісні типові структури та інструменти маркетингових комунікацій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані при формуванні, розвитку та результативності аграрної ринкової інституції виноробної галузі в Україні з використанням програмно-цільового прогнозування.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено узагальнення теоретико-методичних засад формування, розвитку та результативності аграрної ринкової інституції виноробної галузі з використанням програмно-цільового економічного прогнозування. Основні науково-практичні результати дослідження дозволили зробити такі висновки:

1. За результатами теоретичного узагальнення визначено, що ринок як система обмежень, сукупність механізмів і стимулів консолідує складові, що організовують та забезпечують його функціонування. При цьому слід враховувати, що виноробне виробництво складається з виробничо-технологічного циклу сільськогосподарського і промислового, в основі якого лежить вирощування і переробка винограду. Зазначено, що *«аграрна ринкова інституція виноробної галузі»* – це ринок винної продукції, який спирається на систему підприємств, організацій, закладів виробничої і невиробничої сфери, що покликані обслуговувати, створювати умови для безперебійної та ефективної роботи і задоволення потреб споживачів на галузевому рівні. Це керована виробниками і покупцями соціально економічна система.

2. Визначено, що попит на продукцію виноробної галузі залежить від асортименту продукції, ціни на неї і від доходів споживачів. Зазначено, що, незважаючи на значну свободу товаровиробників та ринкового ціноутворення на продукцію, основою є конкуренція. Зазначено, що еластичність попиту за доходами – це відносна зміна витрат на обсяги попиту як реакція на відносну зміну доходу споживача.

3. Зазначено, що сучасним завданням маркетологів аграрної ринкової інституції виноробної галузі є дослідження кон'юнктури галузевого ринку; підвищення конкурентоздатності на рівні ринку, його складових та продукції.

4. Констатовано, що тенденції експортно-імпоротної діяльності виноробної галузі свідчать, що світова виноробна промисловість нараховує близько 1200 найменувань виноградних вин. Виноградне вино відіграє важливу роль у

міжнародній торгівлі. Динаміка обсягів експорту та імпорту виноробної продукції України за період 2012–2015 рр. свідчить про збереження динаміки збільшення позитивного сальдо та одночасно збільшення від’ємного сальдо у грошовому вимірі до –73 835,4 тис. дол. США у 2014 р. та його зменшення до –23 118,0 тис. дол. США у 2015 р. При цьому зберігається тенденція щодо цінової переваги імпорту над експортом.

5. Обґрунтовано, що *стратегія маркетингу*, спрямована на досягнення *ефективного маркетингу у виноробній галузі*, – це втілення комплексу домінуючих принципів, конкретних цілей маркетингу на тривалий період.

6. Констатовано, що результати діагностики розвитку виноградарства в Україні за 2010–2014 рр. свідчать про зменшення площ виноградних насаджень, але водночас простежується зростання урожайності по сільськогосподарських підприємствах майже у 2 рази. Динаміка виробництва виноробної продукції в Україні за 2010–2014 рр. свідчить про зменшення виробництва виноградного вина у 2,5 рази, в т.ч. вин столових з фактичною концентрацією спирту від 9 до 13 % у 1,8 рази, в т.ч. з концентрацією спирту більше 15 % у 3,6 рази, що свідчить про структурні зміни та кон’юнктуру ринку вина, яка враховує попит споживача. Аналіз даних світової статистики по виноградарству за останні 10–15 років показує, що площі під культурою винограду в усіх країнах світу стійко стабілізувалися на рівні 7 млн га. У деяких країнах спостерігається тенденція до їхнього скорочення. На виробництво вина в усіх країнах світу переробляють понад 88 % одержуваного винограду. Обсяги виноробної продукції в світі у 2014 р. дорівнюють 270 млн. гектолітрів, що становить 92,8 % щодо 2013 р.

7. Запропоновано *оптимістичний варіант програмно-цільового економічного прогнозу результативності аграрної ринкової інституції виноробної галузі до 2025 р.*, у якому шляхи і способи розв’язання проблеми актуальні незалежно від економічної ситуації в аграрному секторі. Тут за точку розрахунку беруться для порівняння прогнозні дані з 2008 року, що дозволяє використати відповідну прогнозовану екстраполяцію при формуванні

відповідних часових рядів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

-
1. Герченова А.І. Організаційно-правові питання реформування аграрного сектору України /А.І.Герченова.[Електронний ресурс].Режим доступу: http://nauka.juracademy.kharkov.ua/download/konf_zem/26.pdf
  2. К. Маркс. Капітал. М. – Политехиздат, 1982.
  3. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів / А. Сміт –М.: Ексмо, 2007. – (Серія: Антологія економічної думки) – 960 с.
  4. Рікардо Д. Начала політичної економії і податкового обкладання / Д. Рікардо//Твори. М., 1995. Т.1.
  5. Курно, Антуан-Огюст // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона: в 86 т. (82 т. и 4 доп.). – СПб., 1890–1907.
  6. W. Stanley Jevons, 1871.The Principles of Political Economy.
  7. Denationalisation of Money: An Analysis of the Theory and Practice of Concurrent Currencies. — London: Institute of Economic Affairs, 1976.рус.пер.: Хейк Ф.А.Частные деньги. — М.: Институт национальной модели экономики, 1996.
  8. Самуельсон П. Макроекономіка /Пер. з англ. / П.Самуельсон, В. Нордхауз – К.: Основи, 1995. – 574 с.
  9. Nordhaus W.The political Business Cycle // Review of Economic Studies. 1975. Vol. 42. P.169-190.
  10. Маршалл А. Принципы политической экономии / А. Маршалл. – М.: Прогресс, 1984. – Т2. – С. 6–7.
  11. Фишер С. Экономика: Пер. с англ. Со 2-го изд.Т/ С. Фишер, Р. Дорнбуш, Р. Шмалензи. – М.: Дело, 1999. – 864 с.
  12. Долан Э. Дж. Микроэкономика /Пер. с англ. В. Лукашевича и др. /Под общ. ред. Б. Лисовика и В. Лукашевича / Э. Дж. Долан., Д. Линдсей. – СПб., 1994. – 448 с.

-
13. Бевентер Э фон. Основные знания по рыночной экономике в восьми лекциях: Пер. с нем./Э фон Бевентер, Й.Хампе. – М.: Республика, 1993. – 176 с.
- 14.Энклунд К. Эффективная экономика – шведская модель / К. Энклунд. – М.: Экономика, 1991. – 349 с.
15. Мэнкью Н. Г. Принципы экономикс / Н. Г. Мэнкью. – СПб: ПитерКом, 1999. – 784 с.
16. Макконнелл К. Р. Экономикс: Принципы, проблемы и политика / К. Р. Макконнелл., С. Л. Брю. В 2 т.: Пер. с англ. 11-го изд. Т1. – М.: республика, 1992. – 399 с.
17. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: [Навч.посіб.]. – В.О. Василенко. К.: ЦУЛ, 2003. – 504 с.
18. Офіційний сайт АМК України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.amc.gov.ua>.
19. Железнов В. Я. Очерки политической экономии: Рынок / В. Я. Железнов //Упор. А.А.Чухно. – К.: Україна, 1995. – С. 136–137.
20. Мокляк М. В. Теоретико-методологічні аспекти формування та функціонування інфраструктури ринку аграрної продукції в Україні / М.В.Мокляк// Економіка і регіон № 1 (20) – 2009. – ПолтНТУ. – С. 109–113.
21. Крюкова І. О. Організаційно-економічний механізм розвитку аграрних формувань / І. О. Крюкова // Аграрний вісник Причорномор'я. – Одеса: ОДАУ, 2010. – Вип. 53. – С. 126–131.
22. Ватаманюк Остап З. Мікроекономіка: Навч. Посіб / Остап З. Ватаманюк – Л.: Інтеллект-Захід, 2004. – 176 с.
23. Савченко А. Г. Макроекономіка / А. Г.Савченко, Г. О. Пухтаєвич, О. М. Тітьонко. – Київ: Либідь, 1999, 288 с.
24. Сакс Дж., Пивоварський О. Економіка перехідного періоду (Уроки для України) / Дж. Сакс, О. Пивоварський.– К.: Основи, 1996.
25. Баликоев В. З. Общая экономическая теория. Учебное пособие / В. З. Баликоев. – Новосибирск: Издательская компания «Лада», 1999. – 678 с.

-
26. Бласко Георг. Экономическое чудо или экономическая загадка? Социальное рыночное хозяйство и его применение / Георг Бласко. – К.: Світовид, 1992. – 59 с.
27. Формування та розвиток підприємств агропромислового виробництва: посіб. у питаннях і відповідях / за ред. П. Т. Саблука. – К.: ІАЕ УААН, 1999. – 362 с.
28. Будаговська С. Мікроекономіка і макроекономіка / С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна. – Київ: Основи, 1998. – 518 с.
29. Основы маркетинга /Котлер Филип, Армстронг Гари, Сандерс Джон, Вонг Вероника. Пер. с англ. – 2-е европ. изд. – М.: СПб.: К.: Издат. дом «Вильямс», 1999. – 1056 с.
30. Shepherd G. S., Futrell G. A. Marketing Farm Products/ G. S. Shepherd, G. A. Futrell. – 7-th ed. IOWA State University Press, 1982. – 428 p.
31. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Аналітична економія: Мікроекономіка / К. Р. Макконнелл, С. Л. Брю // переклад з англ. С. Панчишин, О. Ватаманюк. За ред. З. Ватаманюка. – Львів: Просвіта, 1999. – ст. 163.
32. Косік А. Мікроекономіка: Навчальний посібник / Алла Косік, Галина Гронтковська; М-во освіти і науки України. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 415 с.
33. Березін О. В. Продовольчий ринок України: теоретико-методологічні засади формування і розвитку: Монографія / О. В. Березін. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 184 с.
34. Вініченко І. І. Мікроекономіка: Навч. посібник для студ. вузів / І. І. Вініченко, Н. В. Даций, С. О. Корецька; М-во освіти і науки України, ГУ «ЗІДМУ». – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 265 с.
35. Вольвач П. Тризна по кримському виноградарству / П. Вольвач //«Кримська світлиця», № 31, 1 серпня 2003 р. – С. 6.

-
36. Саблук П. Т. Основні напрямки розроблення стратегії розвитку агропромислового комплексу в Україні / П. Т. Саблук // Економіка АПК. – 2004. – № 12. – С. 3 – 15.
37. Бойко В. І., Коденська М. Ю. та ін. Рекомендації по розвитку ринку цукру/ В. І. Бойко, М. Ю. Коденська. – К. 1995. – ДОП ІАЕ. – 63 с.
38. Прусова Л. Г. Основы рыночной экономики: Производственно-практическое издание / Л. Г. Прусова. – К.: РПО «Полиграфкнига», 1993. – 304 с.
39. Новікова Т. М. Теоретичні засади організації та ефективного розвитку садівницьких та виноградарських підприємств: наукові праці Південного філіалу Національного університету біоресурсів і природокористування «Кримський агротехнологічний університет» / Т. М. Новікова. – вип. 121. – Сімферополь, 2009. – С. 161–165.
40. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В. М. Геєць. – К.: НАН України. Ін-т екон. та прогнозув. НАГ України, 2009. – 864 с.
41. Мамчур В. А. Аграрний ринок як інститут розвитку аграрного бізнесу / В. А. Мамчур // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – № 9, 2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2342>.
42. Малік М. Й. Інститути й інституції у розвитку інтеграційних процесів в аграрній сфері / М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк О. Г., О. Ю. Лузан // Економіка АПК. – 2013. – № 4. – С. 86–93.
43. Рогач С. М. Теоретико-методологічні засади формування інституціоналізму та його значення в розвитку ринкових відносин / С. М. Рогач // Національний університет біоресурсів і природокористування України. – 2009. – С. 256–262. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://economics-of-nature.net/uploads/arhiv/2009/Rogach.pdf>.

-
44. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект [Текст] : монографія / П. Т. Саблук, О. Г. Шпикуляк, Л. І. Курило [та ін] ; Нац. наук. центр «Інститут аграрної економіки». – К. : [б. и.], 2010. – 708 с.
45. Чухно А. А. Інституціоналізм: теорія, методологія, значення / А. А. Чухно // Економіка України. – 2008. – № 6–7. – С. 12–17.
46. Яременко О. Л. Вектор довіри та інституційна еволюція соціально-економічної системи в умовах глобалізації / О. Л. Яременко // Інститут довіри в координатах економічного простору-часу: монографія / Нац. акад. наук України, Ін-т економіки та прогнозування; за ред. А. А. Гриценко. – К., 2012. – Підрозд. 2.6. – С. 90–97.
47. Thorstein Veblen. The Theory of Leisure Class, An Economic Study of Institutions, 1899. / Торстейн Веблен. Теория праздного класса: экономическое исследование институций. Перевод с английского. Вступительная статья кандидата экономических наук С. Г. Сорокиной. Общая редакция доктора экономических наук В. В. Мотылева. – М.: 1984. // Электронная публикация: Центр гуманитарных технологий. – 05.10.2012. URL: <http://gtmarket.ru/laboratory/basis/5890>
48. Митчелл У. К. Экономические циклы. Проблема и ее постановка. М. – Л.: Госиздат, 1930.
49. Економічні основи інституціоналізму. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://referat-ok.com.ua/ekonomichna-teoriya/ekonomichni-osnovi-institucionalizmu-1>
50. [Коуз Рональд Г. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток / Г. Коуз Рональд // А.С.К., 2002 г.](#)
51. Коуз Р. Фирма, рынок и право: Пер. с англ. / Коуз Р. – М.: Дело ЛТД; Изд-во «Catallaxy», 1993.
52. [Вільямсон Олівер Е. Економічні інституції капіталізму. Фірми, маркетинг, укладання контрактів / Олівер Е. Вільямсон / АртЕк, 2001 р.](#)

-
53. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д. Норт. – К.: Основа, 2000, – 198 с.
54. Ходжсон Дж. Экономическая теория и институты: Манифест современной институциональной экономической теории / Дж. Ходжсон. – М., 2003.
55. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты / Т. Эггертссон. – М., 2001.
56. Осташко Т. О. Структурно-інституціональний аналіз аграрного ринку України / Т. О. Осташко // Економіка і прогнозування. 2004. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://eip.org.ua/docs/EP_04_3_115_uk.pdf.
57. Норт Дуглас. Вклад неoinституционализма в понимание проблем переходной экономики / Лекционное выступление Д. Норта 7 марта 1997 г. – 19 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rusref.mn.ru/indexpub167.htm>.
58. Мостовий Г. І. Агробізнес: державне регулювання: [монографія] / Мостовий Г. І. – Х.: Основа, 2002. – 300 с.
59. Г. Л. Багиев, [А. Н. Асаул. Организация предпринимательской деятельности](#) Учебное пособие / Под общей ред. проф. Г. Л. Багиева. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2001. 231 с. / 1.1. Содержание предпринимательской деятельности. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.aup.ru/books/m72/1_1.htm
60. Midwest agribusiness. It's impact of the national economy and international trade / Prep. by Midwest Ass. State Dept. Agr. – 1966. № 1. – p. 26
61. Коденська М. Ю. Інтеграція як фактор активізації інвестиційної діяльності / М. Ю. Коденська // Економіка АПК. – 2006. – № 6. – С. 24–31.
62. Болдирєва Л. М. Вертикальна координація як інструмент розвитку агропродовольчого сектора економіки / Л. М. Болдирєва // Збірник наукових праць ВНАУ. – № 4. – 2013. – С. 21–33

-
63. Валентинов В. Л. Вертикальна координація як фактор розвитку міжгалузевих відносин в АПК / В. Л. Валентинов // Економіка АПК-2003. – №6. – С. 26.
64. Ватаманюк З. Г. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка / З. Г. Ватаманюк, С. М. Панчишин, С. К. Реверчук. – Київ: Видавничий дім «Альтернативи», 2001. – 608 с.
65. Авласенко О. А. Проблематика економічної ефективності виробництва винограду болградського району одеської області: прогнози та перспективи / О. А. Авласенко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – № 6, 2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2115>.
66. Рыночная экономика [Текст] : словарь / Э. А. Азроянц [и др.]; общ. ред. Г. Я. Киперман. – 2.изд., доп. – М. : Республика, 1995. – 495 с.
67. Борщевський П. П., Чернюк Л. Г. Виробнича інфраструктура АПК та шляхи її розвитку // Економіка АПК. – 1995. – № 8.
68. Гладій М. В. Розвиток АПК України (регіональні особливості): Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2002. – 289 с.
69. Дусановський С. Л., Горлачук М. А., Пластун С. Д., Економічні аспекти функціонування і розвитку продовольчого ринку регіону. – Тернопіль: «Горлиця», 2007. – 234 с.
70. Агробізнес: проблеми, сучасний стан та перспективи розвитку: [Колективна монографія] / За заг. ред. Жуйкова Г. Є., Сухій Я. В., Ніценко В. С. – Книга 2. – Одеса: ТОВ «Лерадрук», 2012. – 656 с.
71. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу: Навч. посібн. / М. М. Ільчук, Т. Д. Іщенко, В. К. Збарський та ін.; За ред. М. М. Ільчука. – К.: Вища освіта, 2002. – С. 316–324.
72. Климюк Л. М. Методологічні засади формування маркетингової інфраструктури аграрного ринку / Л. М. Климюк // Методологічні основи сучасного дослідження в аграрній економіці / Матеріали міжнародної науково-

практичної конференції. – В 3-х ч., Житомир, 3-5 берез. 2005 р. – Житомир: Вид-во «Державний агроекологічний університет», 2005. – Ч. 1. – 222 с.

73. Левківська Л. М. Теоретичні засади формування інфраструктури аграрного ринку / Л. М. Левківська // Вісн. Львів. держ. аграр. ун-ту : Економіка АПК. – 2002. – № 9. – С. 415 – 420.

74. Майстро С. В. Формування та напрямки державного регулювання розвитку інфраструктури аграрного ринку / С. В. Майстро // [Державне будівництво](http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_2_21). – 2007. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_2_21.

75. Малік М. Й. Інститути та інституції у розвитку аграрної сфери економіки / М. Й. Малік, О. Г. Шпикуляк // Економіка АПК. – 2011. – № 7. – С. 169–176.

76. Осипов В. М. Організаційно-економічний механізм формування кластера з переробки вторинних продуктів виноробства в придунайському економічному субрегіоні [Текст] / Буркинський Б. В., Осипов В. М., Моліна О. В. та ін. // Інституційні механізми капіталізації економіки регіонів Українського Причорномор'я [Монографія]. – Одеса. – 2014. – С. 461–476.

77. Страшинська Л. В. Стратегія розвитку продовольчого ринку в Україні: Монографія / Л. В. Страшинська / За ред. Б. М. Данилишина. – К.: Профі, 2008. – 532 с.

78. Чернюк Л. Виробнича інфраструктура АПК України: стан та перспективи розвитку / Л. Г. Чернюк, Л. С. Антоньєва, І. М. Щедрова, М. П. Нікітюк, Н. Ю. Майстренко, О. М. Ярош; НАН України. Рада по вивч. продукт. сил України. – К.: РВПС, 2000. – 101 с.

79. Фокіна І. В. Інституціональна база ринкової інфраструктури / І. В. Фокіна // Сталій розвиток економіки. – № 4. – 2013 [21]. Міжнародний науково-виробничий журнал. – С. 68-70. [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///D:/Downloads/sre_2013_4_16.pdf.

80. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – 2-ге вид., доп. і перероблене / В. Г. Андрійчук. – К.: КНЕУ, 2002. – 624 с.

Іхххі. Даценко Н. М. Продовольчий ринок: маркетинговий аспект / Н. М. Даценко // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(1). – С. 318-323. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2012_9\(1\)_47.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2012_9(1)_47.pdf) ecnof_2012_9(1)_47.Маркет. асп.

Іхххіі. Авласенко О. А. Сучасні тенденції розвитку виноробства в Україні і її регіонах / О. А. Авласенко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка».-№ 6, 2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3128>.

Іхххііі. Марченко Є. В. Реформування АПК. До питань аграрних реформ в Україні / Є. В. Марченко // Агро світ. – 2002. – № 13, 14.

Іхххіііі. Басюк Д. І. Теоретичні і прикладні основи формування дестинацій винного туризму [Текст] : монографія / Басюк Д. І.; Нац. ун-т харч. технологій. – Кам'янець-Подільський: Зволейко Д. Г. [вид.], 2014. – 271 с.

Іххххv. Басюркіна Н. Й. Соціо-еколого-економічний розвиток агропродовольчої сфери України (розділ «Інституціональні можливості створення агропромислово-фінансових об'єднань в Україні») / Н. Й. Басюркіна, О. І. Павлов, К. Б. Козак. – Одеса : Астропринт, 2015. – 512 с. – С. 379–387.

Іххххvі. Басюркіна Н. Й. Адаптація харчових підприємств України до нестабільних умов господарювання (розділ «Агропромислова інтеграція як засіб адаптації підприємств до ринкових трансформацій») / Н. Й. Басюркіна, Т. В. Дудка, О. О. Меліх. – Одеса: ТЕС, 2013. – 160 с. – С. 45–93.

Іххххvіі. Білоус І. В. Місткість та насиченість ринку виноградно-виноробної продукції в Україні / І. В. Білоус // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. – 2009. – № 1. – С. 100–106.

Іххххvііі. Сутність та зміст стратегії економічного розвитку виноградорської галузі України / І. В. Білоус // Таврійський науковий вісник. – 2009. – № 65. – С. 249–254.

lxxxix. Бузни А. Н. Маркетинг как организационно-информационная система / А. Н. Бузни // Экономика и управление. – 2006. – № 5. – С. 82–89.

xc. Бузни А. Н. Система современного маркетинга / А.Н.Бузни // Учёные записки ТНУ. Серия: Экономика и управление. – 2011. – Т. 23 (62), № 3. – С. 18–24.

xcі. Волынкина Д. Б., Матчина И. Г. Доходы населения и потребление винодельческой продукции // Бизнес информ. – 2004, № 5–6. – С.61–64,

xcіі. Матчина И. Г. Прогнозирование и стратегия развития рынка винопродукции Украины. – Ялта: Крымпресс, 2002. – 112 с.

xcіііМатчина И. Г., Бузни А. Н. Экономика виноделия. – Симферополь: «Таврида», 2003. – 256 с.

xcіv. Матчина И. Г. Стратегия развития виноградно-винодельческого производства Украины // Бизнес информ. – 2004. – № 1–2. – С. 78-83.

xcv. Осипов В. М. Ввиноградарство та виноробство України. Сучасний стан, проблеми, тенденції розвитку [Текст] / Осипов В. М., Осипова Л. А. // Економіст. – Київ, Україна. – 2015. – № 5. – С. 28–31.

xcvi. Рыбинцев В. А. Каким быть рынку винограда и вина / В. А. Рыбинцев, А. Н. Бузни, И. Г. Матчина. – К.: Урожай, 1994. – 175 с.

xcvii. Тінтулов Ю. В. Світовий досвід державного регулювання розвитку агропромислового комплексу / Ю. В. Тінтулов // Ресурсний потенціал АПК: удосконалення формування та підвищення ефективності використання: Зб. наук. праць / НАН України. Ін-т економіки; Редкол.: В. М. Трегобчук (відп.ред) та ін. – Київ, 2001. С.118–130

xcviii. Еластичність в економіці та її види.[Електронний ресурс]. Режим доступу:http://pidruchniki.com/12480202/politekonomiya/elasticnist_ekonomitsi_vidi.

xcix. Пидайк Р., Рубенфельд Д. Мікроекономіка / Р. Пидайк, Д. Рубенфельд // Перек. А. Олійник та Р. Скільський. – К.: Основи, 1996.

с. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студ. екон. спец. закл. освіти: У 2 ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.; За заг. ред. С. Будаговської. – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001.

сі. Примає Т. О. Маркетинг (2004). Комплекс маркетингових комунікацій / Т. О. Примає. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://readbookz.com/book/146/4120.html>

сіі. Гаркуша О. М. Формування ефективного виноградарсько-виноробного під-комплексу / О. М. Гаркуша. – АПК України. – Миколаїв: МДДА, 2001. – 281 с.

сііі. Голубков Є. В. Організаційно-економічний механізм підтримки розвитку виноградарства в Одеській області / Є. В. Голубков. [Електронний ресурс]. Ресурс доступу: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/.../cgiirbis_64.exe?

сіv. Іванюта В. Ф. Розвиток аграрного виробництва регіону: методологічне забезпечення, стан та перспективи: Монографія / В. Ф. Іванюта. – П.: РВВ ПолтНТУ, 2008. – 431 с.

сіv. Кондратюк В. Велика рада в секції виноробства / В. Кондратюк // Сад, виноград і вино України. – 2001. - №1–2. – С.5–7.

сіvі. Матчина І. Г. Экономика виноделия / І. Г. Матчина, А. Н. Бузни. – Симферополь : Таврида, 2003. – 256 с.

сіvіі. Саблук П. Т. Состояние и перспективы развития агропромышленного комплекса Украины / П. Т. Саблук // Экономика Украины. – 2008. – № 12. – С. 4–18.

сіvііі. Тінтулов Ю. В. Актуальні проблеми виноградарсько-виноробного під-комплексу України / Ю. В. Тінтулов // Аграрний вісник Причорномор'я: Зб. наук. праць. Економічні науки. Вип. 5. Одеса: Одеський державний сільськогосподарський інститут, 2000. С. 125–128.

сіx. Власов В. В. Про виноград, вино та аграрну політику в Україні / В. В. Власов // Пропозиція. – 2011. – № 9. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=3685&number=125>.

сх. [Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства](#). Закон України від 09.04.1999 № 587-XIV. – втратив чинність 01.01.2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/587-14>

схі. Классификация виноградных вин. [Електронний ресурс]. Ресурс доступу: <http://www.vino-veritas.narod.ru>

схії. [Про утворення Державного комітету України з питань садівництва, виноградарства та виноробної промисловості](#). Указ Президента України від 09.12.1994 № 748/94. – втратив чинність 15.11.1997 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/748/94>

схііі. [Про виноград та виноградне вино](#). Закон України від 16.06.2005 № 2662-IV. – чинний, в редакції 04.09.2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2662-15>